

BRALNA ZNAČKA



Bralno značko sta osnovala pisatelj Leopold Suhodolčan in prof. Stanko Kotnik. Prve - Prežihove značke - so bile podeljene maja 1961 na Koroškem. Od začetka devetdesetih let, ko se je gibanje posodobilo z motivacijskim programom *S knjigo v svet*, je to tudi njeno geslo.

Gibanje gradi na tradiciji bralnih značk, poimenovanih po slovenskih pisateljih, oz. *Zveze bralnih značk Slovenije*, ki je od sedemdesetih let dalje organizacijsko delovala kot eden nacionalnih programov v okviru Zveze prijateljev mladine Slovenije.

V letu 2002 se je *Bralna značka* organizirala kot samostojno *Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS*, njen program pa je še vedno del nacionalnega programa Zveze prijateljev mladine Slovenije in ima kot tak marsikje po Sloveniji močno organizacijsko in finančno zaslombo pri društvih ali zvezah prijateljev mladine. V strokovnem smislu gibanje od vsega začetka vodijo mentorji po šolah (od devetdesetih let dalje tudi po vrtcih in knjižnicah) - njihovo delo z mladimi je temelj *Bralne značke*.

Bralna značka spodbuja prostovoljno branje v prostem času. Ves čas se razvija kot dopolnilo k pouku slovenskega jezika in književnosti ter dejavnostim (šolske) knjižnice, hkrati pa je kot občolska/interesna dejavnost lahko svobodnejša, bližja otrokom in mladim, in tako uspešnejša pri oblikovanju bralcev za vse življenje. Vseskozi se močno vključuje v strokovna in družbena prizadevanja, da bi se dvignila bralna pismenost posameznikov in družbe v celoti.

Bralna značka (na splošno ali določena spominska bralna značka z imenom po pisatelju) se najbolj množično dogaja na osnovnih šolah v Sloveniji, v tovrstno branje se vključuje okoli 70 % osnovnošolcev. V zadnjih dvajsetih letih se po slovenskih vrtcih in splošnih knjižnicah zelo širi *predšolska bralna značka*, ki spodbuja predvsem starše, da berejo svojim otrokom v predšolskem obdobju. *Bralna značka v srednjih šolah* pa običajno deluje v obliki bralnih klubov. Za *bralno značko* berejo tudi slovenski otroci v slovenskem zamejstvu in na nekaterih območjih v slovenskem zdomskem/izseljenskem prostoru. Najnovejši nacionalni program *Bralne značke* je program *Medgeneracijskega branja*, ki v slovenskem kulturnem prostoru živi v različnih oblikah in spodbuja povezovanje in sodelovanje različnih generacij ob branju. Ocenjujemo, da v vseh programih vsako leto sodeluje več kot 140.000 otrok, ki berejo. Samo v osnovnošolskih programih jih vodi več kot 7.000 mentorjev (učiteljev, vzgojiteljev in knjižničarjev).

Oblike motiviranja za branje so zelo različne, mentorji jih prilagajajo objektivnim možnostim, predvsem pa interesom in željam mladih bralcev: pogovori o knjigah, bralni klubi, projektno delo, literarne uganke, kvizi, srečanja s književniki in drugimi ustvarjalci, povezanimi s knjigo, branjem, sodelovanje pri literarnih ali šolskih glasilih ipd. Ena od možnih poti za sodelovanje in informiranje je spletna stran www.bralnaznacka.si, Bralna značka pa ima tudi svoj FB profil (www.facebook.com/bralnaznacka).

17. septembra gibanje vsako leto zaznamuje začetek bralnega leta, vsakič nekoliko drugače. Bralno dogajanje, ki v dneh okrog 17. septembra poteka po vsej Sloveniji, poimenujemo *Bralni maraton*. Bralno leto se zaključuje med 8. februarjem oz. 2. aprilom, mednarodnim dnevom knjig za otroke, in koncem šolskega leta, nekateri programi za spodbujanje branja pa so organizirani tudi v času šolskih počitnic.

Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS pripravlja seminarje in izobraževalno gradivo za mentorje ter pomaga pri organizaciji obiskov ustvarjalcev mladinske književnosti v vrtcih, osnovnih in srednjih šolah ter knjižnicah. Mentorjem v pomoč posreduje priporočila o kakovostni sodobni slovenski mladinski produkciji (*priporočilni seznam mladinskih knjig*, ki ga tradicionalno pripravlja MKL Pionirska - Center za mladinsko književnost in knjižničarstvo; slovenske nagrade za mladinsko književnost: večernica, nagrada Kristine Brenkove za izvirno slovensko slikanico, desetnica, priznanja zlata hruška, Levstikove nagrade, častna lista Mednarodne zveze za mladinsko književnost – IBBY) ter pripravlja različne tematske in druge izbore (npr. spletna [Priporočilnica](#)). Že leta pripravlja motivacijska gradiva za mlade bralce, v obdobju zadnjih petnajstih let pa je pomemben del založniškega programa zbirka darilnih knjig *Zlata bralka, Zlati bralec*.

Društvo Bralna značka Slovenije – ZPMS je med pobudniki Nacionalnega meseca skupnega branja in ima pomembno vlogo pri javni promocijski akciji Beremo skupaj, ki od leta 2018 združujeta slovenski prostor, povezan z branjem, v nacionalno mrežo prizadevanj za dvig bralne pismenosti in bralne kulture.

Za izvajanje programov in projektov na republiški ravni *Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS* pridobiva sredstva na različne načine. Prijavlja se na razpise Javne agencije za knjigo RS, Urada Vlade RS za Slovence v zamejstvu in po svetu, sodeluje z Zavodom za šolstvo RS ... V veliko oporo so gibanju tudi donatorji, sponzorji. Tako založniški program *Zlata bralka, zlati bralec* vse od začetka podpira Telekom Slovenije (prej Mobitel), že četrto leto pa slikaniški del, namenjen prvošolcem, sponzorira HOFER. V dolgoletni zgodovini gibanja so posamične projekte podpirala številna slovenska podjetja.

Bralna značka sodeluje s strokovnjaki s področja mladinske književnosti, s knjižnicami, s Pionirsko - Centrom za mladinsko književnost in knjižničarstvo (Mestna knjižnica Ljubljana), revijo *Otrok in knjiga*, s Slovensko sekcijo IBBY, Bralnim društvom Slovenije, Društvom slovenskih pisateljev, Društvom slovenskih založnikov, z založbami in knjigarnami, množičnimi mediji, kulturnimi in izobraževalnimi ustanovami ...

Bralna značka je nosilka številnih priznanj, leta 2011 je ob 50-letnici delovanja prejela *zlati znak Republike Slovenije*. Od 21. marca 2019 je Gibanje *Bralna značka* vpisano v nacionalni register nesnovne kulturne dediščine.



Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS
Dimičeva 9, SI-1000 Ljubljana
Predsednik: Marko Kravos
Podpredsednika: mag. Tilka Jamnik, Slavko Pregl
Strokovna služba: Manca Perko, Ani Andželka Korošec, Petra Potočnik
tel.: 01 430 05 57/8
e-naslov: info@bralnaznacka.si
spletna stran: www.bralnaznacka.si
FB: www.facebook.com/bralnaznacka

Avtor ilustracij: Miha Mohor

Častni pokrovitelj Bralne značke je predsednik Republike Slovenije Borut Pahor.

Program Društva Bralna značka Slovenije - ZPMS sofinancirajo Javna agencija za knjigo RS, Urad za Slovence v zamejstvu in po svetu, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (ZRSŠ).

Podporniki Društva Bralna značka Slovenije - ZPMS so: Hofer, Telekom Slovenije, Elektro Ljubljana, SVIZ Slovenije, Ceeref, pri posameznih projektih pa sodelujejo še drugi sponzorji in podporniki.

Društvo Bralna značka Slovenije - ZPMS je član Zveze prijateljev mladine Slovenije.

Besedna zveza Bralna značka® je registrirana blagovna znamka Zveze prijateljev mladine Slovenije.